

Uluslararası Sosyal
Bilimler Akademisi
Dergisi (USBAD)

International Journal of
Social Sciences
Academy (IJSA)

Yıl 7, Year 7, Sayı 19, Issue 19, Eylül 2025, September 2025

e issn: 2687-2641

Özgünlük kontrolü

Authenticity process

DOI: 1697909

Makale türü: Araştırma
makalesi

Article type: Research
article

Geliş tarihi 12.05.2025

Submitted date

Kabul tarihi 16.09.2025

Accepted date

Elektronik yayın tarihi 20.09.2025

Online publishing date

Atıf Bilgisi / Reference Information

Akyar, M., & Topçuoğlu Ünal, F. (2025). Diksiyonun Meslek Gruplarına Göre Kullanımı. *Uluslararası Sosyal Bilimler Akademisi Dergisi / International Journal of Social Sciences Academy*, 7(19), 865-900.

DİKSİYONUN MESLEK GRUPLARINA GÖRE KULLANIMI

Melike AKYAR¹, Fulya TOPÇUOĞLU ÜNAL²

Öz

Diksiyon becerileri, etkili iletişimin temel taşlarından biridir. Diksiyon, kelimelerin doğru telaffuzu, vurgusu ve tonlamasıyla birlikte etkili ve anlaşılır konuşma sanatıdır. Bu çalışmanın amacı, diksiyonun kişilere sağladığı katkıları ortaya koyarak özellikle çeşitli meslek gruplarında diksiyonun önemini belirlemektir. Bu çalışmada temel nitel araştırma kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu farklı meslek gruplarında çalışan 20 kişi oluşturmaktadır. Veriler 7 sorudan oluşan açık uçlu görüşme formu ile toplanmıştır. Bu görüşmelerde elde edilen veriler betimsel analizle değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgulara göre farklı meslek gruplarının, mesleğin gerektirdiği iletişim

¹ Yüksek Lisans Öğrencisi Melike AKYAR, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Ana Bilim Dalı, melike.akyar0@ogr.dpu.edu.tr, Orcid: 0009-0004-1641-5216

² Prof. Dr. Fulya TOPÇUOĞLU ÜNAL, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Türkçe Eğitimi Ana Bilim Dalı, fulya.topcuoglu.unal@dpu.edu.tr, Orcid: 0000-0003-3981-9841

yoğunluğu ve mesleğin içeriği nedeniyle birbirinden farklı diksiyon özelliklerine sahip olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak her meslek grubunun kendine özgü bir dil profili olduğu, diksiyonun dil kullanımında önemli bir rol oynadığı ve bireylerin kişisel ve mesleki gelişimine katkı sağladığı görülmüştür. Diksiyon, bireylerin kendilerini daha doğru ve etkili bir şekilde ifade etmelerini, karşısındakilerle daha güçlü bir iletişim kurmalarını ve dolayısıyla hem kişisel hem de mesleki yaşamlarında daha başarılı olmalarını sağlamaktadır. Bu araştırma, diksiyonun bireylerin hem mesleki hem de kişisel gelişimlerine sağladığı etkileri inceleyerek farklı meslek gruplarında diksiyonun önemini ortaya koymayı hedeflemektedir. Alan yazında diksiyon genellikle bireysel iletişim becerileri çerçevesinde ele alınmış, ancak farklı meslek gruplarındaki kullanımı üzerine sınırlı sayıda araştırma yapılmıştır. Sınırlı bir örneklemle gerçekleştirilen bu çalışma, söz konusu boşluğu doldurarak meslekler arası farklılıkları ortaya koymakta ve daha geniş ölçekli araştırmalara temel oluşturmaktadır. Katılımcı sayısının sınırlı olması nedeniyle elde edilen bulguların tüm meslek gruplarına genellenebilirliği kısıtlıdır; ancak bu durum, çalışmanın farklı alanlarda yapılacak daha geniş kapsamlı araştırmalara temel oluşturma potansiyelini azaltmamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Diksiyon, Meslek, Konuşma, İletişim, Meslek Grupları.

The Use of Diction Across Professional Groups

Abstract

Articulation skills are one of the cornerstones of effective communication. Diction is the art of speaking effectively and intelligibly through the correct pronunciation, emphasis, and intonation of words. The aim of this study is to reveal the contributions of diction to individuals and to determine its importance, particularly across various professional groups. In this study, a basic qualitative research design was employed. The study group consisted of 20 individuals working in different professions. Data were collected through an open-ended interview form consisting of 7 questions. The data obtained from these interviews were analyzed using descriptive analysis. According to the findings, it was determined that different professional groups possess different diction characteristics due to the communication intensity and the content required by their professions. As a result, it was observed that each professional group has a

unique language profile, diction plays an important role in language use, and it contributes to individuals' personal and professional development. Diction enables individuals to express themselves more accurately and effectively, to establish stronger communication with others, and consequently to be more successful in both their personal and professional lives. This research aims to reveal the importance of diction in different professional groups by examining its effects on individuals' professional and personal development. In the literature, diction has generally been addressed within the framework of individual communication skills; however, limited research has been conducted on its use across different professions. Conducted with a limited sample, this study fills the gap by highlighting inter-professional differences and provides a basis for larger-scale research. Due to the limited number of participants, the generalizability of the findings to all professional groups is restricted; however, this does not diminish the study's potential to form a foundation for more comprehensive research to be conducted in different fields.

Keywords: Diction, Profession, Speech, Communication, Professional Groups.

GİRİŞ

Toplumsal bir yapıda hayat bulan insanlar, hayatta kalabilmek ve kendilerini geliştirebilmek için birbirlerine ihtiyaç duyarlar. Bu ihtiyaçların karşılanması ve aralarındaki ilişkilerin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için iletişim kurmaları gerekir. İletişimin en önemli vasıtası konuşmadır. Bireyin günlük hayatı iş, eğlence ve toplumsal ilişkilerle doludur ve bu etkinliklerin hepsi konuşmayı gerektirir. Konuşma, insanların başarı ve başarısızlıklarını belirlemektedir. Bu nedenle insanlar, güzel ve etkili konuşmayı arzular (Erdem & Deniz, 2008). Konuşma, insanların birbirleriyle etkileşim kurmasının en temel yoludur. Konuşma, düşüncelerin seslendirilerek dinleyicide anlamlandırılması sürecidir. Duygu, düşünce ve bilgilerin dil aracılığıyla aktarılmasına konuşma denir (Temizyürek, Erdem & Temizkan, 2007, s. 247). Bu aktarımın nasıl gerçekleştiği, bireyin konuşma tarzına bağlı olarak farklılıklar gösterir. Konuşma tarzı, dilin kişisel kullanımının sonucu olarak ortaya çıkar ve bireyin düşüncesini yansıtır. Bir konuşma esnasında, karşıdaki kişinin asabi mi yoksa alçakgönüllü mü olduğu,

kendine güven duyup duymadığı ve eğitim seviyesi hakkında bilgi edinilebilir (Vural, 2012, s. 151). Konuşma becerisi, bireyin kendini ifade etme yeteneğinin temelini oluşturur ve konuşma tarzının gelişmesine zemin hazırlar. Etkili ve akıcı bir konuşma becerisine sahip olmak, farklı durumlara uygun konuşma tarzını seçmeyi ve iletişimi daha verimli hâle getirmeyi sağlar. Doğru konuşma tarzı, yalnızca mesajın aktarılmasını değil, aynı zamanda dinleyici üzerinde güçlü bir etki bırakılmasını da mümkün kılar.

Diksiyon ise konuşmayı daha anlaşılır ve etkili hâle getiren en önemli unsurlardan biridir. Kelimelerin doğru ve yerinde kullanımı, seslerin düzgün çıkarılması, vurgu ve tonlamaların uygun şekilde yapılması gibi unsurlar diksiyonun temel bileşenleridir. Bir konuşmanın anlaşılabilirliği; kelimelerin doğru telaffuz edilmesine, vurguların yerinde yapılmasına ve tonlamaların anlam bütünlüğüne uygun şekilde uygulanmasına bağlıdır. Tüm bu unsurların bir araya gelmesiyle, konuşma hem anlam yönünden zenginleşir hem de dinleyici üzerinde olumlu bir izlenim bırakır. İşte bu nedenle diksiyon, etkili iletişimin ayrılmaz bir parçasıdır (Çakır, 2016, s. 27). Bundan dolayı doğru diksiyon, hayatın birçok noktasında ihtiyaç durumuna gelmiştir. Çünkü kişilerarası iletişim arttıkça düzgün, anlaşılır ve akıcı konuşmanın önemi de artmıştır (İngiz, 2014). Diksiyon, konuşmaya hayat vermektedir. Çünkü doğru ve etkili bir diksiyonla konuşmak hem sosyal hem mesleki hayatta başarılı olmayı sağlar. Özellikle mesleki başarıda çok önemli bir role sahiptir. Örneğin, öğretmenin öğrencilerine etkili biçimde bilgi aktarabilmesi için, avukatın mahkemede ikna edici şekilde konuşma yapabilmesi için güçlü bir diksiyona sahip olması gerekir. Tüm meslek gruplarında doğru bir diksiyona sahip olmak, kişisel ilişkileri geliştirirken güven duygusunu da kazandırır. İyi bir diksiyona sahip olmanın bireysel ilişkiler üzerindeki olumlu etkisi görüldüğünde, diksiyon eğitiminin önemi de belirginleşmeye başlar. Diksiyon eğitimi, kişilere doğru nefes alma, seslerini etkili kullanma, telaffuz hatalarını düzeltme ve konuşma akıcılığını artırma konularında yararlı olur. Diksiyon, ses organlarının doğru sesi elde edebilecek şekilde eğitilebilmesini; güzel ve etkili

söyleyişin tüm özelliklerini öğreterek bu konuda beceri elde edilmesini sağlar (Özçimen, 2008). Farklı meslek gruplarının ihtiyaç duyduğu iletişim becerilerinin çeşitliliği düşünüldüğünde diksiyon eğitimi, kişilere bu becerileri kazandırmak ve geliştirmek amacıyla oluşturulmuş önemli eğitim sürecidir. Diksiyon eğitimi sayesinde kişiler, etkili bir iletişim kurarak hem kendilerini daha iyi ifade ederler hem de karşılarındaki kişileri daha kolay ikna ederler.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada temel nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Nitel araştırma, incelenen problemi doğal bağlamı içinde anlamayı, yorumlamayı ve derinlemesine analiz etmeyi amaçlayan bir yöntemdir (Guba & Lincoln, 1994). Özellikle bireylerin algılarını, deneyimlerini ve bakış açılarını keşfetmeye yöneliktir. Nitel araştırma, problemin doğasını daha iyi kavrayabilmek için görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi veri toplama tekniklerinden yararlanır (Seale, 1999). Bu bağlamda, çalışmada kullanılan veri toplama süreci, katılımcıların doğrudan deneyimlerini, iletişim becerilerine yönelik algılarını ve diksiyonun mesleki yaşama etkisini ortaya koymaya yöneliktir. Nitel araştırma yöntemi, sunduğu esneklik ve derinlemesine analiz imkânından dolayı çalışmanın amacına uygundur. Bunun yanı sıra, nitel araştırma modeli disiplinlerarası bir bakış açısını içermekte olup insana ilişkin olay ve algıların sosyal gerçeklik içinde ve doğal ortamında ele alınmasını temel alır (Hatch, 2002; Merriam & Grenier, 2019). Bu nedenle çalışmada, farklı meslek gruplarının diksiyon ve iletişim konusundaki değerlendirmeleri, bağlamsal ve öznel deneyimleri dikkate alınarak analiz edilmiştir.

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu, 2024 yılında Kütahya ilinde görev yapan 5 polis, 5 esnaf, 5 avukat ve 5 öğretmen olmak üzere toplam 20 kişi

oluşturmaktadır. Bu meslek grupları, amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Katılımcı sayısı, nitel araştırmalarda derinlemesine veri elde etme amacına uygun olacak şekilde sınırlı tutulmuştur. Amaçlı örnekleme yöntemiyle seçilen 20 kişi, farklı meslek gruplarını karşılaştırmaya olanak sağlayacak çeşitliliği sunarken, veri doygunluğuna ulaşılması açısından yeterli görülmüştür. Amaçlı örnekleme, araştırmada belirli niteliklere sahip bireyler, olaylar, nesneler veya durumlar arasından seçim yapmayı gerektiren bir yöntemdir (Büyükoztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2009, s. 91). Bu meslek gruplarının seçilmesindeki temel amaç, farklı mesleki rollerin gerektirdiği iletişim becerileri ve diksiyon seviyelerindeki farklılıkları ortaya koymaktır. Özellikle hukuk, eğitim, satış ve güvenlik sektörlerinde çalışan bireylerin, mesleklerinin doğası gereği farklı iletişim tarzları ve dil kullanımları sergilemeleri beklenmektedir. Bu bağlamda, çalışmada bu meslek gruplarının diksiyon özelliklerinin karşılaştırılması ve irdelenmesi hedeflenmektedir. Bunun için de meslek gruplarından elde edilen örnek görüşmelerin sunulmasında dört meslek grubuna kod isim verilmiştir. Verilen kod isimler, esnaf için E1, E2, E3, E4, E5; polis için P1, P2, P3, P4, P5; öğretmen için Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5 ve avukat için A1, A2, A3, A4 ve A5 şeklinde harf ve sayılarla ifade edilmiştir.

Verilerin Toplanması

Bu çalışmada nitel veri toplama yöntemlerinden biri olan görüşme tekniğinden faydalanılmıştır. Bu teknikte araştırmacı, incelemek istediği sosyal grubu veya kişilerin önceki yaşam deneyimlerini, grubun sosyal davranışlarını, yaşam tarzını yakından görme ve anlama fırsatı bulabilmektedir (Friesen, 2010, s. 14). Görüşme tekniği, diğer akademik ve bilimsel araştırma yöntemleriyle sağlanamayan bilgilerin elde edilmesiyle öteki veri toplama yöntemlerinden ayrılmaktadır. Daha çok sosyal ve nitel araştırma desenleriyle intibak olan bu yöntem, nicel araştırma yöntemlerinde tercih edilememektedir (Arksey & Knight, 1999, s. 4). Araştırmada nitel veri toplama tekniklerinden de yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Belirli dinsel, etnik ve

sosyal gruba uygulanacak olan alan araştırmalarında genelde açık uçlu soruların yer aldığı yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılabilmektedir (Arksey & Knight, 1999, s. 8). Bu teknikte araştırmacılar soruları önceden hazırlar. Görüşme sırasında ise katılımcılara esneklik sağlayarak hazırlanan soruların yeniden düzenlenmesine ve tartışılmasına olanak sağlar. Bu görüşme tekniğinde, katılımcıların da araştırma üzerinde kontrolleri vardır (Ekiz, 2009, s.63). Bu çalışmada araştırmacılar tarafından amaca uygun on sorudan oluşan açık uçlu görüşme formu hazırlanmıştır. Bu çalışmada kullanılan açık uçlu görüşme formunun geçerlik ve güvenilirliği çeşitli yöntemlerle sağlanmıştır. Öncelikle, formun geçerliği için üç alan uzmanının görüşüne başvurulmuştur. Bu uzmanlardan biri Türkçe Eğitimi alanında, biri Eğitim Bilimleri alanında, diğeri ise İletişim Bilimleri alanında çalışmaktadır. Uzmanlar, soruların araştırma amacıyla uyumunu ve kapsam geçerliğini değerlendirmiş, gerekli düzeltmeler için geri bildirim sağlamışlardır. Bu süreç sonucunda görüşme formunun içerik geçerliği sağlanmıştır. Ayrıca, pilot bir uygulama yapılarak soruların anlaşılabilirliği test edilmiş ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Güvenirlik açısından ise, görüşmeciler arası tutarlılığı artırmak amacıyla veri toplama sürecinde standart bir uygulama protokolü benimsenmiş ve tüm katılımcılara aynı koşullarda sorular yöneltilmiştir. İç tutarlılığı değerlendirmek için benzer sorular arasındaki bağlantılar analiz edilmiş ve gerekli düzeltmeler gerçekleştirilmiştir. Bu yöntemlerle görüşme formunun bilimsel açıdan geçerli ve güvenilir olması sağlanmıştır.

Yapılan görüşmede katılımcılara řu sorular yöneltilmiştir:

1. Mesleğinizde başarılı olabilmek için diksiyonun ne kadar önemli olduğunu düşünüyorsunuz?
2. Meslek hayatınızda iletişim sırasında zorlandığınız bir an oldu mu? Hangi konuda zorluk yaşadınız?
3. Mesleğinizi yaparken en sık kullandığınız kelime veya ifadeler nelerdir? Mesleğinize özgü bir dil olduğunu düşünüyor musunuz? Eğer öyleyse, bu dili diğers mesleklerin dillerinden ayıran özellikler nelerdir?

4. İlgili kişilerle iletişim kurarken tonlama, kelime seçimi, beden dili ve sosyal statüye göre dilinizi nasıl uyarlıyor, ayrıca bu unsurları ikna edici bir şekilde nasıl kullanıyorsunuz?
5. Meslek hayatınızda dil kullanımınızı geliştirmek için neler yapıyorsunuz?
6. Mesleğiniz için gerekli olan dil becerilerini okulda yeterince öğrendiğinizi düşünüyor musunuz? Neden?
7. Çalıştığınız bölgenin yerel dilini ne kadar kullanıyorsunuz? Bu kullanımın diksiyonunuz ve iş performansınız üzerindeki etkilerini nasıl değerlendirirsiniz?

Verilerin Analizi

Çalışma mevcut bir olguyu açıklamaya ve yorumlamaya yönelik olduğu ve verileri doğrudan sunmak açısından daha uygun olduğu için verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz tekniğinden faydalanılmıştır. Betimsel analiz, farklı veri toplama teknikleri ile elde edilen verilerin önceden tespit edilmiş temalara göre özetlenip yorumlanmasını kapsayan nitel veri analizidir. Bu analizde elde edilen bulguların okuyucuya hem özetlenmiş hem de yorumlanmış şekilde sunulması asıl amaçtır (Yıldırım & Şimşek, 2008). Bu araştırmada kullanılan görüşme sorularına verilen yanıtlardan elde edilen verilerle tematik bir çerçeve oluşturulmuştur. Katılımcıların görüşlerini göstermek için katılımcıların belirttiği ifadelerden doğrudan alıntılar yapılmıştır. Katılımcıların kendilerine yöneltilen görüşme sorularına verdiği cevaplar araştırmacılar tarafından detaylı bir şekilde incelenmiş ve kodlanmıştır. Ardından gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Bu araştırmada elde edilen veriler, betimsel analiz yöntemiyle çözümlenirken öncelikle görüşme kayıtları yazıya aktarılmış ve her katılımcıya kod isimler (P1, A1, Ö1, E1 vb.) verilerek veriler düzenlenmiştir. Katılımcı yanıtları araştırmacılar tarafından dikkatle incelenmiş, öne çıkan ifadelerden anlamlı birimler seçilerek açık kodlar oluşturulmuştur. Benzer özellikler taşıyan bu kodlar bir araya

getirilerek ortak kategoriler geliştirilmiş, ardından araştırmanın amacı ve alan yazındaki bulgular dikkate alınarak bu kategoriler daha üst düzey kavramsal temalara dönüştürülmüştür. Kodlama süreci iki araştırmacı tarafından bağımsız şekilde yürütülmüş, ardından karşılaştırmalar yapılarak ortak karara varılmıştır. Görüş ayrılığı bulunan noktalar tartışılarak uzlaşmaya gidilmiş ve elde edilen sonuçların güvenilirliği artırılmıştır. Bulgular bölümünde ise bu temalar, katılımcı ifadelerinden doğrudan alıntılar ve tablolarla desteklenerek sunulmuştur. Bu süreç sayesinde veriler, hem şeffaf bir biçimde düzenlenmiş hem de çalışmanın amacına uygun tematik bir yapıya kavuşturulmuştur.

BULGULAR VE YORUM

Farklı meslek gruplarından (polis, esnaf, avukat, öğretmen) toplanan görüşme verilerinin betimsel analizi sonucu elde edilen bulgular detaylı olarak Tablo 1’de gösterilmektedir. Sonuç olarak bu farklılıklar, mesleğin gerektirdiği özellikler ve çalışma ortamından kaynaklanmaktadır.

Tablo 1 Meslek Gruplarında Öne Çıkan İfadeler

TEMA	MESLEKLER	KODLAR
Diksiyonun Önemi	Polis	Netlik, anlaşılabilirlik, baskınlık ve güvenilirlik için önemi vurgulanmıştır.
	Avukat	Etkileme, netlik ve güvenilirlik için önemi vurgulanmıştır.
	Öğretmen	İletişim, örnek olma, etkileme, bilgi aktarma için önemi vurgulanmıştır.
	Esnaf	İletişim ve ikna etmek için önemi vurgulanmıştır.
	Genel	Genel olarak iletişim kurma ve kendini ifade edebilme ön plandadır.

	Değerlendirme	
İletişimde Zorluk Çekme	Polis	Şüphelilerle iletişim kurma, güven verme ve güvenlik konuları vurgulanmıştır.
	Avukat	Karşı tarafın avukatıyla iletişim kurma, müvekkille anlaşma ve iletişim kurma konuları vurgulanmıştır.
	Öğretmen	Dersle ilgilenmeyen öğrencilerle iletişim ve velilerle iletişim konuları vurgulanmıştır.
	Esnaf	Müşterilerle iletişim kurma, ödeme alma, sorun çıkarma konuları vurgulanmıştır.
	Genel Değerlendirme	Genel olarak insanlarla iletişim kurmak ve anlaşma sağlamakta güçlük çekmek vurgulanmıştır.
Sık kullanılan kelime	Polis	Şüpheli, mesai, ifade, nöbet, komiser, olay yeri vb. kelimeler vurgulanmıştır. Ayrıca kod isimleri gibi genel olarak mesleğe özgü bir dil olduğu düşünülmektedir.
	Avukat	Dava, kanun, müvekkil, delil, yargı vb. kelimeler vurgulanmıştır. Ayrıca hukuki kavramların ve kanun maddeleriyle ilgili mesleğe özgü bir dil olduğu düşünülmektedir.
	Öğretmen	Ödev, Öğrenci, sessizlik, ders, sınav, not, başarı vb. kelimeler vurgulanmıştır. Ayrıca öğretme süreçleriyle ilgili mesleğe özgü bir dil olduğu düşünülmektedir.
	Esnaf	Müşteri, satış, fiyat, ürün, indirim, kart, para vb. kelimeler vurgulanmıştır. Fakat mesleğe özgü bir dil olduğu düşünülmemektedir.

Diksiyonun Meslek Gruplarına Göre Kullanımı

Tonlama, Kelime Seçimi, Beden Dili, Sosyal Statüye göre Dili Uyarlama ve İkna Edici Konuşma	Genel Değerlendirme	Genel olarak her mesleğin kendine özgü sıkça kullandığı kelimeler olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca esnaflık mesleği hariç mesleklerin çoğunun kendine özgü bir dili olduğu düşünülmektedir.
	Polis	Güvenilirlik, otorite, iletişim ve beden dilinin etkinliği vurgulanmıştır. Sosyal statülere göre iletişimde dil kullanımı kademelere göre değiştiği ve üstlerle resmi bir dil kullanıldığı vurgulanmıştır.
	Avukat	İnandırıcılık, ikna etme, karşı tarafa baskınlık ve beden dilinin etkinliği vurgulanmıştır. Sosyal statülere göre iletişimde dil kullanımında hâkim ve savcılarla resmi bir dil kullanıldığı vurgulanmıştır.
	Öğretmen	Anlaşılır olma, öğrenciyle etkili iletişim ve beden dilinin etkinliği vurgulanmıştır. Sosyal statülere göre iletişimde dil kullanımında müdürle resmi bir dil kullanımı, öğrencilerle sade ve anlaşılır dil kullanımı vurgulanmıştır.
	Esnaf	Müşteri memnuniyeti, satış artırma, ikna etme ve beden dilinin etkinliği vurgulanmıştır. Sosyal statülere göre iletişimde dil kullanımı statüye göre dilin değiştiği vurgusu yapılmıştır.
	Genel Değerlendirme	Genel olarak her meslekte tonlama, kelime seçimi ve beden dili etkili iletişim için önemli olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca statünün dil kullanımı üzerinde önemli olduğu vurgulanmıştır.
	Polis	Eğitimle destek konusu vurgulanmıştır.
	Avukat	Konferanslar, eğitimler, hukuk kitapları okuma vurgulanmıştır.

Dil Kullanımı Geliştirmek İçin Çalışma	Öğretmen	Seminerler, literatür taramaları, kitap okuma ve eğitimler vurgulanmıştır.
	Esnaf	Müşterilerden geri bildirim alma konusu vurgulanmıştır.
	Genel Değerlendirme	Genel olarak eğitim konusu vurgulanmıştır.
Dil Becerilerinin Okulda Kazanılması	Polis	Eksikliklerin olduğu vurgulanmıştır.
	Avukat	Pratik uygulamada yetersizlikler olduğu vurgulanmıştır.
	Öğretmen	Öğrenme stillerinde ve özel eğitim konularında eksiklikler olduğu vurgulanmıştır.
	Esnaf	Genellikle yetersiz ve eksik olduğu vurgulanmıştır.
	Genel Değerlendirme	Genel olarak her meslekte dil becerilerinin okulda kazanılmasıyla ilgili eksikliklerin olduğu vurgulanmıştır.
Yerel Dil Özellikleri	Polis	Halkla iletişimi kolaylaştırmak için önemli olduğu fakat genel olarak resmî bir dil kullanıldığı vurgulanmıştır.
	Avukat	Müvekkille iletişimde önemli olduğu fakat mahkemelerde resmî dil zorunluluğu olduğu vurgulanmıştır.

Diksiyonun Meslek Gruplarına Göre Kullanımı

Öğretmen	Öğrencilerle iletişimi kolaylaştırması yönünden önemli olduğu fakat sürekli kullanılmaması gerektiği vurgulanmıştır.
Esnaf	Müşteri ilişkilerini güçlendirmesi, bölgeye samimiyet katması ve satışları artırması yönünden önemli olduğu vurgulanmıştır.
Genel Değerlendirme	Genel olarak mesleklerde resmî bir dil kullanıldığı fakat arada gerekli koşullarda önemli olduğu vurgulanmıştır.

Bu çalışmada, polislik, avukatlık, öğretmenlik, esnaflık gibi farklı meslek gruplarındaki katılımcıların diksiyona bakış açıları ve diksiyon becerilerinin mesleklerindeki önemi incelenmiştir. Katılımcıların yanıtlarından, her meslek grubunun iletişimdeki dil kullanımı, diksiyon becerilerinin meslek hayatlarındaki yerinin ne kadar kritik olduğu ve mesleklerinde doğru ve etkili bir diksiyon geliştirmek için başvurdukları yöntemler net bir şekilde ortaya çıkmıştır. Çalışmanın bulgularına göre, polislik, avukatlık, öğretmenlik gibi mesleklerde diksiyonun, yalnızca kelimelerin doğru bir şekilde söylenmesi değil, aynı zamanda anlaşılır, etkili ve güven verici bir iletişim kurma anlamına geldiği vurgulanmıştır. Polisler, halkla iletişimde diksiyonlarının düzgün olmasının, güven yaratmada ve meslektaşlarıyla etkili iletişimde önemli bir rol oynadığını belirtmişlerdir. Avukatlar ise, diksiyonlarının hukuk dilini doğru ve etkili bir şekilde kullanmalarını sağladığını, müvekkillerine güven verdiğini ifade etmişlerdir. Öğretmenler, öğrencilerine ve velilerine daha anlaşılır bir şekilde hitap etmek için diksiyonlarını sürekli geliştirmeye çalıştıklarını söylemişlerdir. Esnaflar ise diksiyonun, müşterilerle kurdukları samimi ilişkilerde, iletişimde güven sağlayarak işlerini kolaylaştırdığına dikkat çekmişlerdir. Katılımcıların diksiyonlarını geliştirme konusunda başvurdukları çeşitli yöntemler mevcuttur. Polisler, etkili bir şekilde halkla iletişim kurabilmek için Türk Dil

Kurumunun yayınlarını ve dil üzerine yapılan çalışmaları takip ettiklerini belirtmişlerdir. Avukatlar, dilin gücünü mesleklerinde etkin kullanabilmek için hukukla ilgili metinleri ve makaleleri düzenli olarak okuyarak diksiyonlarını geliştirdiklerini ifade etmişlerdir. Öğretmenler, diksiyonlarını geliştirmenin yanı sıra öğrencilerinden aldıkları geri bildirimlerle dil becerilerini ve ifade biçimlerini iyileştirmeye çalışmaktadırlar. Esnaflar ise daha çok günlük yaşamda karşılaştıkları insanlarla sohbet ederek dil becerilerini geliştirmektedirler. Bu yöntemler, diksiyon becerilerinin sadece teorik bilgiyle değil, uygulamayla da sürekli olarak geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Katılımcılar, mesleki eğitimde diksiyon ve dil becerilerinin yeterince önemsenmediğini ifade etmişlerdir. Polisler, dil becerilerini geliştirmek için özel kurslar ve uygulamalı eğitimlere ihtiyaç duyduklarını belirtirken, avukatlar da hukuk dilinin doğru kullanımı için okulda yeterli uygulama yapmadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler, eğitimde diksiyonun genellikle ihmal edildiğini, bu nedenle öğretmenlerin kendi çabalarıyla dil becerilerini geliştirmeleri gerektiğini vurgulamışlardır. Esnaflar ise, mesleklerinde diksiyon eğitiminin formal bir şekilde verilmediğini ancak kendi iletişim becerilerini geliştirmek için sürekli olarak uygulama yaptıklarını belirtmişlerdir. Çalıştıkları bölgelerin yerel dillerini kullanmak, katılımcıların diksiyonlarını daha etkili hâle getirmelerine yardımcı olmaktadır. Polisler, yerel dil kullanarak kırsal bölgelerdeki halkla daha güvenli bir iletişim kurabildiklerini ve bu sayede olaylara daha hızlı müdahale edebildiklerini belirtmişlerdir. Avukatlar, yerel dillerde doğru diksiyon kullanmanın müvekkillerinin kendilerini daha iyi ifade etmelerini sağladığını ifade etmişlerdir. Öğretmenler, yerel dil kullanarak öğrencileriyle ve velileriyle daha sıcak bir iletişim kurduklarını ve bu sayede eğitimde verimliliği artırdıklarını söylemişlerdir. Esnaflar, yerel dildeki kelimelerin bazen standart Türkçeye çevrilemeyen anlamlar taşıdığını ve bu nedenle yerel dildeki diksiyonun iş ilişkilerinde oldukça önemli olduğunu vurgulamışlardır.

Bu çalışmada elde edilen veriler belirlenen temalar doğrultusunda aşağıda sunulmuştur.

1.“Mesleğinizde başarılı olabilmek için diksiyonun ne kadar önemli olduğunu düşünüyorsunuz?” sorusu ile ilgili bulgular:

(P.3): *“Polis olarak baskınlık kurabilmek için net ve anlaşılır konuşmak önemli.”*

(P.5): *“Polis olarak net ve anlaşılır bir şekilde konuşmak çok önemli. Şüphelilerle iletişim kurarken yanlış anlaşılmalara yol açmama ve tartışma ortamı oluşturmamak için doğru bir diksiyona sahip olmak gerekiyor.”*

(A.1): *“İnsanları etkilemek ve güvenlerini kazanmak için diksiyon önemli.”*

(A.3): *“Bizim görevimiz hukuki konuları anlaşılır bir şekilde anlatmak, müvekkilini doğru temsil etmek olduğu için diksiyon çok önemli. Bir avukat olarak anlaşılabilir bir şekilde konuşmam söylediklerimin etkisini ve güvenilirliğini azaltır.”*

(Ö.2): *“Doğru ve etkili diksiyon öğrencinin derse olan ilgisini artırıyor. Öğrenci derse daha çok motive oluyor. Ayrıca bir öğretmen her yönüyle öğrencileri için bir model olması gereklidir. Diksiyon da bu modelliğin en önemli kolunu oluşturuyor.”*

(Ö.4): *“Öğrencilerin benim konuşmamı dinlerken sadece bilgi değil bir dil modeli de edinmeleri gereklidir. Eğer düzgün ve etkili konuşursam bu modeli öğrencilerim de benimserler, anlattığım konuyu anlarlar ve iyi bir konuşma becerisi kazanırlar.”*

(E.1): *“Müşteriyle aramızda ilk bağ için önce samimiyet kurmak gerekli. Ancak bu samimiyet sadece gülümsemekle olmuyor. Sözlerimizin ne kadar anlaşılır olduğu, etkili konuşup konuşmamak çok önemli.”*

(E.2): *“Diksiyon, müşteriyle iyi iletişim kurmamızı sağlıyor. Müşteri, bizimle hem rahatça konuşabiliyor hem de biz onların ne istediğini iyi anlayabiliyoruz. Bu sayede satışlarımız ve müşterilerin memnuniyeti artıyor. Ayrıca düzgün ve etkili bir diksiyonla konuştuğumuzda müşterinin bize karşı güveni artıyor.”*

Araştırmada yer alan farklı meslek gruplarının üyeleri, mesleki başarı için diksiyonun önemine dikkat çekmişlerdir. Polisler, net ve anlaşılır konuşmanın, özellikle şüphelilerle iletişimde yanlış anlamaların önüne geçilmesi açısından kritik olduğunu vurgulamışlardır. Avukatlar ise hukuki konuları doğru şekilde iletebilmek ve müvekkillerine güven vermek için etkili diksiyonun gerekliliğini belirtmişlerdir. Öğretmenler, öğrencilerinin derse olan ilgisini artırmak ve onları iyi bir dil modeliyle yetiştirmek için düzgün diksiyonun önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Esnaf da müşteriyle samimi bir iletişim kurmanın, ancak anlaşılır ve etkili bir diksiyonla sağlanabileceğini, bunun satışlar ve müşteri memnuniyeti üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu belirtmişlerdir. Bu bulgular, farklı mesleklerde diksiyonun, sadece etkili iletişimi sağlamakla kalmayıp, aynı zamanda mesleki başarıyı da artıran bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır.

2.“Meslek hayatınızda iletişim sırasında zorlandığınız bir an oldu mu? Hangi konuda zorluk yaşadınız?” soruları ile ilgili bulgular:

(P.1): *“Elbette, polislik mesleği gereği her gün farklı insanlarla karşılaşırız. Her karşılaşmada da farklı şekilde iletişim kurmamız gerekiyor. Bu nedenle genellikle iletişimde zorlanabiliyoruz. En çok duygusal ve gergin anlarda, insanları sakinleştirmek ve ikna etmekte oldukça zorlanabiliyoruz.”*

(P.5): *“Bazı olaylarda olayın gerçek yüzünü ortaya çıkarabilmek için çaba sarf etmek gerekiyor. Olaylarda kadın devreye girince daha da zorlanabiliyoruz. Çünkü duygusal bağlantıyı anlamaya çalışmak, objektif olabilmek ve ikna etmek zorlaşıyor. Ayrıca herkesin farklı bir bakış açısı olduğu ve farklı durumlarda farklı tepkiler verebildikleri için insanlarla iletişim kurarken de sabırlı olmak çok önemli.”*

(A.4): *“Avukatlık mesleğinde insanlarla iletişim kurmakta zorluk çekmek kaçınılmaz. Özellikle duygusallığın ön planda olduğu davalarda, tarafları uzlaştırmaya ikna etmek bizi oldukça zorluyor. Örneğin boşanma, miras davalarında tarafların birbirlerine olan güvensizliklerinden dolayı bize karşı güvenlerini kazanmak ve onları ikna etmek zor oluyor.”*

Diksiyonun Meslek Gruplarına Göre Kullanımı

(A.5): “İnsanları ikna etmek bu devirde çok zor, herkes kendi söylediğinin doğru olduğuna inanıyor. Müvekkillerimi davadan vazgeçirmeye ikna etmek ve karşı tarafı haklı olduğumuz bir duruma ikna etmek için çaba sarf ediyoruz.”

(Ö.3): “Mesleki hayatım boyunca öğrencilerimle, velilerle, meslektaşlarımla ve müdürle etkileşim kurarken farklı zorluklarla karşılaştım. Derslerde pasif olan, arkadaşlarıyla sorun yaşayan bir öğrencim vardı. Onunla konuşmak ve onu ikna edebilmek için çok çabaladım. Çünkü kendini ifade etmek istemiyor ve benden uzak duruyordu.”

(Ö.4): “Öğrencilerimle iletişim kurarken onların duygusal dünyalarını anlamak beni zorlayabiliyor. Özellikle ergenlik dönemindeki çocuklarla iletişim kurmak gerçekten zor. Çevreyle kurmaya çalıştıkları karmaşık ilişki süreçleri oluyor. Bunun için sabırlı olmak ve adım adım ilerlemek gerekiyor.”

(E.4): “Müşterilerle pazarlık yaparken anlaşmazlıklar olabiliyor. Özellikle fiyat konusunda ısrarcı olduklarında sakın kalmakta, doğru kelimeleri seçmekte ve müşteriye ikna etmekte zorlanıyorum.”

(E.5): “Her müşteri farklı bir karakterde. Bazıları inatçı, bazıları kararsız, bazıları da pazarlıkta usta olabiliyor. Yeni çıkan bir ürünü satmaya çalışırken müşteriye ikna etmek için çaba sarf ediyoruz. Çünkü müşteri genellikle yeni ürünü değil de ucuz olan ürünü tercih ediyor.”

Katılımcılar, iletişim sırasında yaşadıkları zorlukları farklı açılardan ifade etmişlerdir. Polisler, duygusal ve gergin anlarda insanları sakinleştirmek ve ikna etmekte zorlandıklarını belirtmişlerdir. Avukatlar, özellikle duygusal davalarda tarafları uzlaşmaya ikna etmenin zorluğundan bahsetmişlerdir. Öğretmenler, öğrencilerle iletişimde özellikle pasif ve zor olan öğrencilere yaklaşmanın güçlüğüne vurgulamışlardır. Esnaf ise, ısrarcı müşteriler karşısında sakın kalmanın ve doğru kelimeleri seçmenin zor olduğunu ifade etmişlerdir. Bu bulgular, farklı mesleklerde, iletişimde zorlanılan anların çoğunlukla duygusal ya da ikna edici bir yaklaşım gerektiren durumlarla ilişkili olduğunu ortaya koymaktadır.

3.“Mesleğinizi yaparken en sık kullandığınız kelime veya ifadeler nelerdir? Mesleğinize özgü bir dil olduğunu düşünüyor musunuz? Eğer öyleyse, bu dili diğer mesleklerin dillerinden ayıran özellikler nelerdir?” soruları ile ilgili bulgular:

(P.2): “Mesleğimizde özel bir dil kullanımı çok fazla. Bu, işimizi hızlı, etkili bir şekilde yapmamızı ve meslektaşlarımızla iyi bir iletişim kurmamızı sağlıyor. Mesela ‘gözüne almak’, ‘teşhis yaptırmak’ tarzı ifadeler günlük hayatta da kullanılıyor ama bizim meslekte farklı anlamlara gelebiliyor. Örnek vermek gerekirse ‘teşhis yaptırmak’, yalnızca bir kişinin kimliğini belirlemek olmuyor, aynı şekilde bu terimi olay yeri incelemelerinde de kullanıyoruz.”

(P.4): “Mesleğimize özgü kelimeler ve özel bir dil mevcut. Mesela olay yerinde ya da telsizde kullandığımız bazı kısaltmalar ve kodlar bulunmakta. Bu kodlar, olayların hızlı ve net bir şekilde bildirilmesine yarıyor. Örneğin “110” ifadesini herkes bilse de ‘kod 10-4’ gibi ifadeler yalnızca polisler arasında kullanılır ve bu özel bir koddur.”

(A.1): “Mesleğimiz özel bir dil ve kelime dağarcığına sahiptir. Hukuki metinlerin anlaşılır, net ve kesin olması, hukuki süreçlerin doğru şekilde olabilmesi için çok önemlidir.”

(A.4): “Mesleğimize özgü kelimeler ve özel bir dil var ve avukat olarak bu hukuki terminolojiye hâkim olmak zorundayız. Mesela ‘tamirat’ değil de ‘tazminat’, ‘suç’ değil de ‘ceza’ gibi sözcükleri kullanmak, hukuki metinlerin anlamını tamamen değiştirebiliyor. Hatta hukuki metinlerde yer alan bazı terimlerin, günlük hayatta kullanılan karşılıkları olsa da hukuki bağlamda bunlar farklı anlamlara gelebiliyor.”

(Ö.1): “Öğretmenlik özel bir dil kullanımını gerektirmekte. Öğrencilere karmaşık konuları basit bir biçimde anlatabilmek için, hem günlük hayattan örnekler vermek hem de alanımıza özgü terimleri kullanmak zorundayız.”

(Ö.2): “Her dersin alanına özgü bir dili var. Mesela matematik dersinde ‘denklem’ ve ‘eşitsizlik’ gibi terimler kullanılırken fen bilimlerinde ‘atom’, ‘hücre’ gibi terimler kullanılıyor. Ayrıca bu özel dil kullanımı mesleki dayanışmada da

etkili oluyor. Mesela matematik öğretmenleri, ortak bir sembol veya terim kullanımı konusunda hemfikir oluyorlar. Diğer öğretmenler de aynı şekilde."

(E.2): *"Bizim sektörde özel bir dil kullanılmıyor. Mesela doktorlarda olduğu gibi tıbbi terimlerimiz, mühendislerde olduğu gibi teknik terimlerimiz yok. Ancak 'sezon', 'indirim', 'garanti' gibi mesleğimize özgü kelime dağarcığımız var."*

(E.5): *"Bizim işimiz genellikle insanlarla uğraşmak olduğu için özel bir dilimiz yok diyebilirim. Biz günlük konuşma tarzında müşterilerle sohbet ederek onların ne istediğini anlamaya ve onlara en uygun ürünü sunmaya çalışıyoruz. Fakat mesleğimize ait kelimeler var. Mesela kumaş türlerini anlatırken 'sentetik', 'keten', 'pamuklu' gibi terimler kullanıyoruz."*

Polislik, avukatlık ve öğretmenlik mesleklerindeki katılımcılar, mesleklerine özgü bir dil ve kelime dağarcığının bulunduğunu belirtmişlerdir. Bu mesleklerde, özel terimler ve jargona hâkim olmanın önemli olduğu vurgulanmıştır. Örneğin, polisler olay yerinde kullandıkları kodlar ve terimlerle hızlı ve etkili iletişim kurarken avukatlar hukuki metinlerin doğruluğu için terminolojiye dikkat etmektedir. Öğretmenler ise her dersin alanına özgü dil kullanımıyla öğrencilerine konuları daha anlaşılır kılmaya çalışmaktadır. Esnaflık mesleğindeyse, özel bir dil kullanımının yaygın olmadığı, ancak sektöre özgü kelime dağarcığının olduğu ifade edilmiştir. Örneğin, esnaflar kumaş türleri gibi belirli kelimeler kullanırken tıbbi veya teknik terimler gibi derin bir jargon kullanmamaktadırlar. Bu bulgular, her mesleğin kendi dilini ve kelime dağarcığını oluşturduğunu, ancak bunun yoğunluğunun meslekten mesleğe değiştiğini göstermektedir.

4. "İlgili kişilerle iletişim kurarken tonlama, kelime seçimi, beden dili ve sosyal statüye göre dilinizi nasıl uyarlıyor, ayrıca bu unsurları ikna edici bir şekilde nasıl kullanıyorsunuz?" soruları ile ilgili bulgular:

(P.2): *"Olay yerinde tanıklarla ya da şüphelilerle konuşurken, tonlamamızın sakın ve güven verici olması gerekiyor. Şayet sert bir tonla konuşursak karşı taraf*

gerilebilir ve iletişim kuramayabiliriz. Aynı şekilde beden dili de kelimeler kadar etkili. Özellikle statüye göre kullandığımız kelimeler de değişir. Halkla konuşurken teknik terimler kullanamayız ama üst kademelerle resmî bir dil kullanmak zorundayız.”

(P.5): *“Tonlama ve kelime seçiminin önemli olduğu kadar beden dili de etkili bir iletişim aracıdır. Mesela bir şüpheliyle ya da tanıkla konuşurken karşısında dik durmak, onunla göz temasını kesmemek ve açık bir vücut diliyle hareket etmemiz gerekir. Bu şekilde karşı tarafa güven veririz. Farklı statülere göre de dil kullanımı değişir. Özellikle şüpheli veya tanıklarla yaptığımız görüşmelerde, sorularımızı net ve anlaşılır şekilde günlük dil kullanımıyla sorarız. Fakat üst bir makama hitap ederken daha saygılı ve resmî bir dil kullanmak zorundayız. ‘Sayın Komiserim’ gibi hitap ederiz ve emirleri uygulayacağımız zaman ‘Emredersiniz’ gibi ifadeler kullanırız.”*

(A.1): *“Tonlama, kelime seçimi ve beden dili, bir avukatın en güçlü duvarıdır. Çünkü bu unsurlar karşımızdaki kişiyle etkili iletişim kurmamızı sağlar. Mesela mahkemede dik duruş ve sakin hareketler sergilememiz gerekirken bir yandan da ses tonumuzun güven verici olması gereklidir. Tam tersi bir durum sergilersek zayıf bir savunma olur. Meslekte farklı statülerdeki insanlarla iletişim kurmak zorundayız ve iletişimde dil kullanımıımızın değiştiğini de söyleyebilirim. Örneğin yargıç gibi resmî bir makam ile konuşuyorsak resmî bir dil kullanırız. Ancak müvekkil ile konuşurken daha sade ve anlaşılır bir dil kullanırız.”*

(A.3): *“Bir tanığın ifadesini alırken ses tonumuzun güven verici, kelimelerimizin net ve anlaşılır olması gerekmektedir. Beden dilimizin de odaklanmış ve ciddi olması gerekir. Müvekkilimizi ya da karşı taraftakini dinlerken de empati kurduğumuzu gösteren bir beden dili sergilerken bir yandan da anlayışlı bir tonlama kullanmamız gerekir. Farklı statülere göre dilimiz de değişmektedir. Yargıç gibi resmî bir makama hitap ederken resmî bir dil kullanırız. Müvekkille iletişimde ise anlaşılır ve empatik bir dil kullanarak hukuki süreçleri de onlara basitleştirerek anlatırız.”*

(Ö.1): *“Öğretmenlerin öğrencilerle etkili iletişim sürecini tonlama, kelime seçimi ve beden dili tamamlar diyebilirim. Mesela yeni bir konuyu anlatırken heyecanlı ton kullanmam öğrencilerimin ilgisini çekmekte ve odaklanmalarını*

Diksiyonun Meslek Gruplarına Göre Kullanımı

sağlamaktadır. Farklı statülere göre ve yaş grubuna göre dilimiz değişmektedir. Küçük yaştaki öğrencilerimle iletişim kurarken daha basit bir dil kullanırım fakat ergenlerle iletişim kurarken olgun bir yaklaşım sergilemem gerekiyor. Okul müdürü ile iletişim kurarken resmi ve saygılı bir dil kullanıyorum. Meslektaşlarımla ise ortak bir dil kullanıyoruz.”

(Ö.4): “Tonlama, kelime seçimi ve beden dili bizim meslekte çok önemli. Mesela öğrencilerimin karşısında kendimden emin durarak, onlarla göz teması kurarak ve açık jestler kullanarak ders işliyorum. Yeni bir konu anlatırken onların ilgisini çekebilecek şekilde kelimelerimi ve tonlamamı ayarlıyorum. Farklı statülere göre dilimizi de değiştirmek zorundayız. Öncelikle okul müdürü ile konuşurken resmî bir dil, öğrenci velileri ile iletişim kuracağımız zaman ise açık, net ve anlaşılır bir dil kullanırız. Meslektaşlarımızla konuşurken daha rahat ve samimi bir dil kullanıyoruz.”

(E.2): “Müşterilerle iletişim kurarken tonlamamıza, kelime seçimimize ve beden dilimize dikkat ediyoruz. Örneğin, müşteri içeri girdiğinde onu gülümseyerek karşılamamız önemli. Müşteriye bir ürün tanıtırken o ürünü överek ve heyecanla anlatmak müşteriye de etkiliyor. Farklı statülere göre de dilimiz değişiyor. Mesela müşteriyle daha nazik ve saygılı konuşuyoruz. Fakat toptancıyla anlaşılır ve basit bir dille iş konuşuyoruz.”

(E.5): “Müşterilerle konuşurken tonlamamız, kelimelerimiz ve beden dilimiz çok etkili oluyor. Müşteriyle saygılı, nazik bir dille konuşurken ürün tanıtırken açıklayıcı cümleler kurmaya dikkat ediyoruz. Farklı statülerden daha çok farklı yaş grubuna göre de dilimiz değişiyor. Mesela yaşlı biriyle konuşurken saygılı bir dil kullanırken bir yandan da yavaş ve anlaşılır konuşmaya çalışıyoruz. Genç bir müşteriyle ise samimi ve onun diline yakın ifadeler kullanmaya dikkat ediyoruz.”

Katılımcılar, mesleklerinde etkili iletişim için tonlama, kelime seçimi ve beden dilinin büyük önemi olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca, sosyal statülere göre dil kullanımının değiştiği vurgulanmıştır. Polis, avukat, öğretmen ve esnaf gibi meslek gruplarındaki katılımcılar, iletişimde sakin ve güven verici bir ton kullanmanın, doğru kelimeler seçmenin ve beden dilinin etkili olmasının önemini ifade etmiştir. Örneğin, polisler

şüphelilerle iletişimde net ve anlaşılır bir dil kullanırken üst kademelerle daha saygılı bir dil kullanmayı tercih etmektedir. Avukatlar mahkemede güven verici bir duruş sergilerken, müvekkilleriyle daha sade bir dil kullanmaktadır. Öğretmenler, öğrencilerle farklı yaş gruplarına göre uygun dil ve tonlamayı ayarlamakta, esnaflar müşteri ile iletişimde saygılı ve açıklayıcı bir dil kullanmaya özen göstermektedir. Bu bulgular, mesleklerin gereksinimlerine göre dil kullanımının nasıl şekillendiğini ve bu unsurların ikna edici bir şekilde nasıl kullanıldığını ortaya koymaktadır.

5.“Meslek hayatınızda dil kullanımınızı geliştirmek için neler yapıyorsunuz?” sorusu ile ilgili bulgular:

(P.2): “Mesleğimde dil kullanımının çok önemli olduğunu düşünüyorum. Halkla etkili iletişim kurmak ve raporları, tutanakları doğru bir biçimde hazırlamak için güçlü bir dil becerisine sahip olmam gerekiyor. Bu nedenle de dilimi sürekli olarak geliştirmeye çalışıyorum. Mesela Türk Dil Kurumunun yayınlarını ve sözlüklerini takip etmeye çalışıyorum.”

(P.5): “Mesleğim gereği her gün farklı yaş, kültür ve eğitim seviyesinden kişilerle iletişim kuruyorum. Bundan dolayı da dilimi daha esnek ve anlaşılır bir şekilde kullanmam gerekiyor. Karşımdaki insanın durumuna ve anlayış seviyesine göre dilimi ayarlamaya çalışıyorum. Bunun için de bol bol kitap, gazete ve dergi okuyarak kelime dağarcığımı genişletiyorum.”

(A.3): “Avukatlık, kelimelerin gücüne dayanan bir meslektir. Bundan dolayı dilimi sürekli olarak geliştirmek benim için bir zorunluluktur. Bunun için de hukukla ilgili makaleler, kitaplar, yargı kararları ve mevzuat metinlerini düzenli olarak okumaya çalışıyorum.”

(A.4): “Dil, bir avukatın en önemli aracıdır diyebilirim. Bundan dolayı dilimi de sürekli olarak güncellemek ve geliştirmek zorundayım. Bunun için de hukuk diline ve terminolojisine odaklanan eğitimlere ve seminerlere katılıyorum.”

(Ö.1): “Bir öğretmen olarak dilimi sürekli geliştirmek zorundayım. Bunun için de roman, şiir, makale gibi farklı türlerde metinler okuyarak kelime dağarcığımı

genişletiyorum. Dil gelişimi için konferans ve sunumlara katılıyorum. Ayrıca öğrencilerimden geri bildirimler alarak eksik olduğum alanlarda kendimi geliştirmeye çalışıyorum."

(Ö.2): *"Dil geliştirmek sürekli olan bir süreçtir. Ben de bu süreçte sürekli olarak öğrenmeye ve kendimi geliştirmeye çalışıyorum. Dört temel dil becerilerimi geliştirmek için sürekli okuma, yazma ve konuşma çalışmaları yapıyorum. Dil bilgisi, edebiyat ve eğitim alanındaki en son yayınları ve araştırmaları takip ediyorum."*

(E.2): *"Esnaf olarak her gün farklı insanlarla iletişim kurmak zorundayım. Bu nedenle, kendimi sürekli geliştirmeye çalışıyorum. Bunun için de bol bol okuyorum. Gazeteler, dergiler, kitaplar... Her türlü kaynağı değerlendiriyorum. Bu sayede de kelime dağarcığımı geliştiriyorum."*

(E.3): *"Esnaf olarak dil bizim en önemli aracımız. Dilimi geliştirmek için insanlarla bol bol sohbet ediyorum. Müşterilerimle, diğer esnaf arkadaşlarımla..."*

Her fırsatta konuşmaya çalışıyorum. Bu sayede de iletişim becerilerimi geliştiriyorum. Ayrıca kitap okumaya da özen gösteriyorum."

Katılımcılar, mesleklerinde etkili iletişim kurabilmek ve işlerinin gereksinimlerine uygun bir dil becerisi geliştirebilmek için çeşitli yöntemler kullanmaktadır. Polislik, avukatlık, öğretmenlik ve esnafılık gibi farklı mesleklerde çalışan bireyler, mesleklerine özgü dil becerilerini geliştirmek amacıyla sürekli bir çaba içinde olduklarını vurgulamaktadırlar. Örneğin, polis ve avukatlar, hukuki ve resmî terminolojiyi doğru ve etkili kullanabilmek için düzenli olarak hukuk metinleri, yargı kararları ve mevzuatları takip etmekte, aynı zamanda meslek içindeki terimleri doğru kullanabilmek için özel eğitimlere katılmaktadırlar. Öğretmenler ise, öğrencilerine daha etkili bir dil kullanımı ile ulaşabilmek için roman, şiir ve makale gibi farklı türlerdeki metinleri okuyarak kelime dağarcıklarını genişletmeye özen göstermektedirler. Esnaflar ise, iletişimde daha doğal ve anlaşılır bir dil

kullanabilmek için sürekli sohbet ederek ve gündelik okuma alışkanlıklarını geliştirerek dil becerilerini güçlendirmektedirler.

Dil geliştirme süreci, katılımcıların her birinin mesleklerinin gereksinimlerine göre farklı stratejilerle şekillenmektedir. Avukatlar için hukuki terminoloji, polisler için olay yeri dili ve kodlar, öğretmenler için ise eğitim dili ön plana çıkarken, esnaflar daha günlük ve müşteri odaklı bir dil geliştirmeye odaklanmaktadırlar. Genel olarak katılımcılar, dil becerilerinin mesleki başarıları için vazgeçilmez bir unsur olduğunun bilincindedirler ve sürekli bir öğrenme süreci içinde yer alarak iletişimlerini daha etkili ve verimli hâle getirmeye çalışmaktadırlar.

6.“Mesleğiniz için gerekli olan dil becerilerini okulda yeterince öğrendiğinizi düşünüyor musunuz? Neden?” sorusu ile ilgili bulgular:

(P.1): *“Toplumumuz çok kültürlü olduğu için farklı milletlerden insanlarla karşılaşmaktayız. Bu yüzden dil bilmek önemli. Örneğin, turizm bölgelerinde görev yapacak polisler için yoğun bir yabancı dil eğitimi verilmesi lazım. Ayrıca konuşma becerileri üzerinde de çalışmalar yapılmalı.”*

(A.4): *“Hukuki metinleri okuma ve anlamada yeterli çalışma yapmıyoruz. Daha kapsamlı bir program oluşturulabilir. Ayrıca meslekte başarılı olabilmek için sürekli öğrenme ve kendini geliştirme önem taşıyor.”*

(Ö.4): *“Eğitim sistemindeki hızlı değişimler fakültelerin güncel bilgiyi aktarabilmesini zorlaştırıyor. Ayrıca stajların sınırlı sürede yapılması da pratiklik kazanmayı azaltıyor. Fakat teorik olarak yeterince bilgiyi aldığımı düşünüyorum.”*

(E.3): *“Bizim mesleklerde aileden gelen bilgi birikimi oluyor. Eskiden çıraklık olurdu. Şimdi ona da gerek olmuyor. Bizim meslek için bir eğitim gerekmiyor.”*

Polis, avukat ve öğretmenlik gibi meslek gruplarındaki katılımcılar, mesleklerine yönelik dil becerilerinin okulda yeterince kazandırılmadığına, özellikle pratik deneyimin ve dilsel çeşitliliğin eksik olduğuna vurgu yapmaktadırlar. Örneğin, polislik mesleğinde görev alacak bireylerin farklı kültürlerden gelen insanlarla iletişim kurabilmesi

için yoğun bir yabancı dil eğitime ihtiyaç duyulduğu ifade edilmiştir. Hukuk alanında ise, katılımcılar, hukuki metinlerin doğru şekilde okunup anlaşılabilmesi için daha kapsamlı bir eğitim programına ihtiyaç duyulduğunu belirtmişlerdir. Eğitimdeki teorik bilgilerin yeterli olsa da pratik yapma fırsatlarının sınırlı olduğu, bunun da meslek hayatında karşılaşılan zorlukları artırabileceği dile getirilmiştir. Öğretmenlik mesleğinde, eğitim sistemindeki hızlı değişimler ve stajların kısıtlı süreleri, katılımcıların yeterli pratik deneyim kazanmalarını engellediğini düşündürmektedir. Ancak genel olarak teorik bilgi birikiminin yeterli olduğu vurgulanmıştır. Esnaf katılımcısı ise, kendi meslekleri için okulda dil eğitimi almanın gereksiz olduğunu, mesleki bilgilerin daha çok aileden ve çıraklık gibi geleneksel yöntemlerden kazanıldığını ifade etmektedir.

7.“Çalıştığınız bölgenin yerel dilini ne kadar kullanıyorsunuz? Bu kullanımın diksiyonunuz ve iş performansınız üzerindeki etkilerini nasıl değerlendirirsiniz?” soruları ile ilgili bulgular:

(P.3): *“Görev yaptığım bölgenin yerel dilini elimden geldiğince kullanmaya çalışıyorum. Özellikle kırsal kesimlerde ya da yaşlı vatandaşlarımızla iletişim kurarken yerel ağız kullanmak, onların bana daha kolay güvenmelerini sağlıyor.”*

(P.4): *“Yerel dili kullanmamın işlerime birçok olumlu etkisi oluyor. Öncelikle, bölge halkıyla aramızda bir bağ kuruyoruz. Bu durumda da onlarla daha iyi iletişim kurabiliyorum. Onların sorunlarını, şikâyetlerini ve taleplerini daha iyi anlayabiliyorum. Bu da olaylara daha hızlı bir biçimde müdahale etmemi sağlıyor.”*

(A.4): *“Yerel dil kullanımı özellikle müvekkillerimle iletişimde çok etkili oluyor. Çünkü müvekkillerimin çoğu, yerel dili kullanıyor. Onlarla yerel dille iletişim kurmak, onların beni daha iyi anlamalarını ve bana daha çok güvenmelerini sağlıyor.”*

(A.5): *“Yerel dil kullanımı, yerel kültürü ve gelenekleri anlamama yardımcı oluyor. Bu da müvekkillerimin sorunlarını daha iyi anlamamı ve onlara daha iyi*

hukuki danışmanlık vermemi sağlıyor. Ancak, hukuki terimler ve kavramlar söz konusu olduğunda, standart Türkçeyi kullanıyorum.”

(Ö.1): *“Çalıştığım bölgenin yerel dili benim için çok önemli. Çünkü yerel dili kullanarak öğrencilerimle ve velilerimle daha yakın bir bağ kurabiliyorum. Bu da onların bana daha çok güvenmelerini ve derslerime daha çok katılmalarını sağlıyor.”*

(Ö.4): *“Derslerimde resmî dili kullanıyorum fakat öğrencilerimle ve velilerimle iletişim kurarken yerel dili de kullanıyorum. Özellikle okul dışında, öğrencilerimle ve velilerimle sohbet ederken yerel dili kullanmaya çalışıyorum.”*

(E.1): *“İşimin gereği olarak yerel dili oldukça fazla kullanıyorum. Çünkü müşterilerimin büyük bir kısmı bu bölgenin yerlisi ve onlarla daha iyi iletişim kurabilmek için yerel dili konuşmak gerekiyor. Ayrıca yerel dilde bazı kelimeler ve deyimler standart Türkçede tam olarak karşılığı olmayan anlamlar taşıyabilmekte. Bu sayede, müşterilerimin ne istediğini daha doğru bir şekilde anlayabiliyor ve onlara daha iyi hizmet sağlayabiliyorum.”*

(E.5): *“Yerel dili kullanmamın işlerime olumlu etkileri oluyor. Müşterilerimle daha samimi ve sıcak bir iletişim kurabiliyorum. Bu da onların bana olan güvenini artırıyor ve alışveriş yapma olasılıklarını da yükseltiyor. Bence yerel dili kullanmak yerel kültüre saygı göstermenin de bir ifadesidir.”*

Katılımcıların çoğu, yerel dili kullanmanın işleri üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu belirtmektedir. Polislik, avukatlık, öğretmenlik ve esnafılık gibi farklı meslek gruplarındaki katılımcılar, yerel dilin iletişimdeki önemli rolüne değinmiş ve bu dilin iş süreçlerini nasıl kolaylaştırdığına vurgu yapmışlardır. Polislik ve avukatlık gibi mesleklerde yerel dil, halkla daha güvenli ve etkili iletişim kurmanın bir aracı olarak görülmektedir. Polisler, yerel ağız kullanarak halkla daha yakın ilişkiler kurabilmekte, bu da sorunların daha hızlı çözülmesini sağlamaktadır. Avukatlar ise müvekkilleriyle daha samimi bir iletişim kurabilmek ve onların güvenini kazanabilmek için yerel dili tercih etmektedirler. Bu durum, özellikle yerel halkla yapılan işlerde etkinliği artırmaktadır. Öğretmenler de yerel dili kullanarak öğrenci ve velileriyle daha iyi bir bağ kurduklarını, bunun da güveni artırdığını ifade

etmektedirler. Yerel dilin, öğretmenlerin ders dışında öğrencilerle sohbetlerinde ve velilerle iletişimde önemli bir rol oynadığını belirtmişlerdir. Esnaf katılımcılar da yerel dili kullanmanın işlerinde olumlu bir etkisi olduğunu vurgulamaktadır. Müşterileriyle daha samimi bir iletişim kurarak onların ihtiyaçlarını daha doğru bir şekilde anlamakta ve onlara daha iyi hizmet sunmakta yerel dilin etkili olduğunu söylemişlerdir. Aynı zamanda standart Türkçede tam karşılığı bulunmayan bazı yerel kelime ve deyimlerin bilinip kullanılmasının müşteriyle daha doğru iletişim kurulmasına yardımcı olduğu ifade edilmektedir.

Yerel dil kullanımı, katılımcılar açısından işlerinde daha verimli bir iletişim ve güçlü bir bağ kurmanın anahtarı olarak görülmektedir. Bu dil, mesleklerinde daha hızlı ve etkili hizmet sunmalarına, karşılıklı güveni artırmalarına ve yerel kültüre saygı göstermelerine olanak tanımaktadır.

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmanın bulguları incelenmiş elde edilen sonuçlar yorumlanmış, sonuçlar yoluyla ortaya çıkan tartışma ve öneriler verilmiştir. Araştırma sonucunda genel olarak, diksiyonun meslek hayatındaki önemi katılımcıların verdiği yanıtlarla net bir şekilde ortaya çıkmıştır. Mesleklerin gerektirdiği etkili diksiyon becerileri, sadece kelimelerin doğru bir şekilde söylenmesinden ibaret olmayıp aynı zamanda güven oluşturma, etkili iletişim kurma ve toplumsal bağları güçlendirme amacı taşımaktadır. Katılımcılar, diksiyon becerilerini geliştirmek için çeşitli yöntemlere başvurmakta ve mesleki başarılarına katkı sağlamaktadırlar. Özellikle polislik, avukatlık, öğretmenlik gibi mesleklerde diksiyon, iletişim becerileri için kritik bir araçtır ve bu becerilerin sürekli olarak geliştirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Eğitim süreçlerinde diksiyonun daha fazla ön planda tutulması, mesleklerin gerektirdiği etkili iletişim için faydalı olacaktır. Yapılan görüşmeler sonucunda diksiyonun iş hayatında önemli bir rol oynadığı ortaya konulmuştur. Ancak, görüşmeler sonucunda katılımcıların farklı

sosyal çevrelerde iletişim kurarken zorluklar yaşadıklarına dair bazı tespitler de ortaya çıkmıştır. Özellikle teknik terimlerin doğru kullanımı ve farklı kültürel özelliklere sahip kişilerle iletişim kurma konusunda yaşanan problemler, diksiyonun yalnızca sözcüklerin doğru telaffuzu değil, aynı zamanda iletişimin kültürel ve sosyal boyutlarını da çevreleyen daha geniş bir kavram olduğunu göstermektedir. Esnafın genellikle daha dar bir çevrede ve daha az resmî bir ortamda iletişim kurması nedeniyle esnaf grubunda diksiyonun önemine ilişkin farkındalık diğer meslek gruplarına göre daha düşük çıkmıştır. Araştırmada esnaf grubunun diksiyon farkındalığının diğer meslek gruplarına karşı daha düşük olduğu görülmüştür. Bu durumun çeşitli sebepleri bulunmaktadır. Öncelikle, esnafların eğitim düzeylerinin farklılık göstermesi, diksiyon farkındalığını doğrudan etkilemektedir. Daha düşük eğitim seviyesine sahip kişilerde dil kullanımına yönelik bilinçli bir farkındalığın gelişmediği, diksiyonun ise çoğunlukla günlük uygulamalarla sınırlı kaldığı söylenebilir. İkinci olarak, esnafların iş ortamı genellikle samimi ve gündelik bir iletişim çerçevesinde oluşmaktadır. Müşteriyle güven ve yakınlık kurma amacı ön planda olduğu için resmî ya da kurumsal diksiyon kurallarına dikkat etmek çoğu zaman gereksiz görülmektedir. Bu durum, mesleki bağlamda diksiyonun önemini görece arka plana itmektedir. Ayrıca kültürel faktörler de belirleyici olmaktadır. Esnafın faaliyet gösterdiği alanda yerel dil ve ağız özellikleri baskın olduğunda, standart Türkçeye uygun diksiyon kullanımına daha az önem verilebilmekte böylece yerel iletişim tarzı, mesleki uygulamada geçerli norm haline gelmektedir. Tüm bu etkenler, esnafların diksiyona ilişkin farkındalıklarının niçin diğer meslek gruplarına göre daha düşük olduğunu açıklamaktadır. Bununla birlikte, müşteri memnuniyetini ve ticari başarıyı artırma yönünden etkili diksiyonun sağlayacağı katkılar göz önüne alındığında, esnaf grubuna yönelik özel diksiyon eğitim programlarının geliştirilmesi önemli bir ihtiyaç olarak değerlendirilmektedir. Yapılan görüşmeler sonucunda diksiyonun iş hayatında önemli bir rol oynadığı ve farklı meslek gruplarında farklı düzeylerde önemsendiği görülmektedir. Bu bulgu, literatürdeki bazı araştırmalarla da örtüşmektedir. Örneğin, Topçuoğlu-

Ünal & Özden (2018) çalışmalarında diksiyonun hem mesleki hem de sosyal yaşamda başarının anahtarı olduğunu vurgulamış, güzel ve etkili konuşma becerisinin bireylerin mesleki gelişiminde belirleyici bir unsur olduğuna dikkat çekmiştir. Benzer şekilde, Erdem ve Deniz (2008) diksiyon eğitiminin bireylerin iletişim becerilerini geliştirmede önemli katkılar sağladığını, özellikle mesleki performans üzerinde olumlu etkiler yarattığını belirtmiştir. Öte yandan, Göçgün'ün (2015) çalışması, diksiyonun daha çok bireysel gelişim boyutuna odaklanmış, mesleki farklılıklara ilişkin ayrıntılı bir karşılaştırma yapmamıştır. Bu açıdan bakıldığında, mevcut araştırma bulguları literatürdeki genel kabul ile uyumlu olmakla birlikte, meslek grupları arasındaki farkların belirgin şekilde ortaya konulması açısından özgün bir katkı sunmaktadır. Bu sonuç, literatürdeki benzer çalışmalarla büyük ölçüde örtüşmektedir. Örneğin, Doğru (2023) tarafından yapılan bir çalışmada sınıf öğretmenliği öğrencileri, ses eğitimi ve diksiyon dersine olumlu tutum sergilemiş, ancak uygulama olanaklarının sınırlılığından bahsetmişlerdir. Uluçay (2024) tarafından yapılan başka bir çalışma, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilere verilen diksiyon eğitiminin prozodik konuşma becerilerini anlamlı biçimde geliştirdiğini göstermiştir. Bu veriler, esnafılık gibi meslek gruplarında diksiyon farkındalığının düşük olmasının; eğitim düzeyi, uygulama sıklığı, rol modellerin varlığı ve mesleki gereklilik algısı gibi faktörlerle yakından ilişkili olduğunu düşündürmektedir. Ancak, katılımcıların farklı sosyal çevrelerde iletişim kurarken yaşadıkları zorluklar, diksiyon eğitiminin sadece doğru telaffuzu değil, aynı zamanda etkili iletişim becerilerini de kapsayacak şekilde tasarlanması gerektiğini göstermektedir. Bu bağlamda, işletmeler ve eğitim kurumları, çalışanlarına ve öğrencilerine diksiyon eğitimi verme konusunda daha fazla çaba sarf etmelidirler. Topçuoğlu & Özden (2018), güzel konuşmanın özel hayatta da iş hayatında da başarının ve kendini kabul ettirmenin gizi olduğunu ve iş yaşamında başarıyı sağlayabilmek için kişinin kısa zamanda kendisini karşısındakine tanıtmayı, işiyle alakalı beceri ve bilgisini göstermesinin konuşma becerisiyle sağlanmasını vurgulamaktadır. Bu yönüyle araştırmaya katılan meslek gruplarının iletişim kurmak, kendini ifade etmek ve

mesleklerinde başarılı olabilmek için diksiyonu önemli bulduklarını söylemek mümkündür. Ayrıca mesleklerde beden dilinin ikna etme üzerindeki etkisi incelendiğinde katılımcıların mesleklerinde başarı sağlamak için beden dilinin kelimelerden sonra gelen diğer bir önemli faktör olduğunu düşündükleri ortaya çıkmıştır. Baltaş & Baltaş (2001), beden dilinin insanlarda ilk anlaşma aracı olması yönüyle önemli olduğunu vurgulamaktadır. Diksiyon ve ses tonu konuşmayı etkileyen ve güzel yapan en önemli öğelerdendir (Yıldız, Okur, Arı & Yılmaz, 2008). Araştırmada da katılımcıların doğru kelime seçimini ve tonlamayı mesleklerinde önemli gördükleri ortaya çıkmıştır. Bunun yanı sıra mesleklerinde doğru kelime seçimini ve tonlamayı ilgili kişileri ikna etme aracı olarak da gördükleri sonucuna ulaşılmıştır. O’neill (2016), bireyin ne kadar orijinal fikirleri olsa da dinleyende bıkkınlık oluşturan, monoton ve dikkatin dağılmasına neden olan bir konuşma tarzının ikna edicilik gücünün zayıf olacağını belirtmiştir. Katılımcıların çoğu okullarda dil becerileri kazanımına yönelik eğitimin yetersiz olduğu konusunda hemfikirdir. Göçgün (2015), sözcüklerin ifade gücünü sağlama yolunun diksiyonu bir sanat ve bilim kolu olarak görmekten, onun üzerine dikkatleri çekmekten ve yerli yerinde çalışmalar yapmaktan geçeceğini belirtmektedir. Diksiyon eğitimi, bireyin etkili iletişim kurabilmesi için temel gereksinimdir. Özellikle mesleki hayatta, etkili bir iletişim becerisi, kişinin kariyerinde yükselmesi ve başarıya ulaşması için önemlidir. Bu araştırmada, farklı meslek gruplarının diksiyon özelliklerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular doğrultusunda, diksiyon eğitimi programlarının geliştirilmesine yönelik öneriler aşağıda sunulmuştur.

- Her meslek grubunun gerektirdiği iletişim becerileri, diksiyon özellikleri, o mesleğin gerektirdiği işlevler, hedef kitle ve kullanılan dil gibi özellikler düşünülerek detaylı şekilde analiz edilmelidir. Analizler sonucunda meslek gruplarının ihtiyaçlarına yönelik özelleştirilmiş diksiyon eğitimleri oluşturulmalıdır. Örneğin, avukatlar için mahkeme süreçlerinde etkili konuşma ve ikna etme becerilerini geliştirmeye yönelik, öğretmenler için öğrenciyle etkili iletişim kurma becerilerini

geliştirmeye yönelik, satış temsilcileri için müşterilerle etkili iletişim kurma ve ürün sunumu becerilerini geliştirmeye yönelik özel programlar oluşturulabilir.

- Meslek hayatında diksiyon becerilerini geliştirmek, bir defaya mahsus bir işlem değildir. Bu nedenle, belirli periyotlarla meslek sahiplerine yönelik diksiyon geliştirme seminerleri, atölye çalışmaları ve konuşma teknikleri eğitimleri düzenlenmelidir.
- Diksiyon eğitimlerinde, her bir meslek grubunun karşılaştığı spesifik iletişim sorunlarına yönelik çözümler oluşturulmalı ve pratik uygulamalar ile de desteklenmelidir. Diksiyonun yalnızca teorik bilgiyle değil, uygulamayla gelişebileceği göz önünde bulundurularak meslek gruplarına yönelik uygulamalar önerilmelidir. Örneğin, öğretmenler, öğrencilerle daha etkili iletişim kurmak için drama, tiyatro veya konuşma etkinliklerine katılabilir.
- Diksiyon eğitimi, sürekli gelişen bir alandır. Bu yüzden eğitim materyalleri ve yöntemleri düzenli olarak güncellenmelidir. Bu nedenle de meslek gruplarına yönelik düzenli şekilde tekrar eden eğitim ve seminerler yapılmalıdır.
- Yerel dillerin ve ağızların doğru kullanımı, meslek sahiplerinin işlerini kolaylaştıran önemli bir faktördür. Meslek gruplarına görev yaptıkları bölgelerin yerel diline dair dil eğitimleri verilebilir. Bu eğitimler, yerel halkla etkili iletişimi güçlendirecek ve güven oluşturacaktır.
- Farklı meslek gruplarının diksiyon becerilerinin objektif olarak değerlendirilmesi için bilimsel araştırmaların sayısı artırılmalı ve bu araştırmalar, diksiyon becerileri ile iş performansı arasındaki ilişkiyi ortaya koymaya yönelik oluşturulmalıdır.

KAYNAKÇA / REFERENCES

Arksey, H. & Knight, P. (1999). *Interview for social scientists*. Sage Publications.

- Baltaş, A., & Batlaş, Z. (2001). *Bedenin dili: İletişimde sözsüz mesajlar*. Remzi Kitabevi.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Çakır, G. (2016). *Türkçeyi doğru ve güzel konuşma kılavuzu*. Kubbealtı Neşriyatı.
- Doğru, E. (2023). Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin ‘ses eğitimi ve diksiyon’ dersine yönelik tutumları. *Journal of Global Sport and Education Research*, 3(1), 53–70.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Anı Yayıncılık.
- Erdem, İ., & Deniz, K. (2008). Güzel konuşma kurslarında verimliliği artırmaya yönelik bir alan araştırması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(10), 191-207.
- Friesen, B. K. (2010). *Designing and conducting your first interview project*. John Wiley & Sons.
- Göçgün, Ö. (2015). *Güzel ve etkili konuşma sanatı*. Sözkese Matbaacılık.
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1994). Competing paradigms in qualitative research. *Handbook of qualitative research*, 2(105), 163-194.
- Hatch, J. A. (2002). *Doing qualitative research in education settings*. Suny Press.
- İngiz C. (2014). *Konuşma sanatı*. Artshop Yayıncılık.
- Merriam, S. B., & Grenier, R. S. (2019). *Qualitative research in practice: Examples for discussion and analysis*. JosseyBass Publishers.
- O’neill, H. (2016). *Etkili konuşma ve mükemmel iletişim*. Siyah Beyaz Yayınları.
- Özçimen, A. (2008). Etkili - anlaşılır konuşma için gerekli faktörler. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 155-166.
- Seale, C. (1999). Quality in qualitative research. *Qualitative Inquiry*, 5(4), 465-478.
- Temizyürek, F., Erdem, İ. & Temizkan, M. (2007). *Konuşma eğitimi* (1. Baskı). Öncü Kitap.
- Topçuoğlu-Ünal, F. & Özden, M. (2018). *Diksiyon ve konuşma eğitimi*. Pegem A Yayıncılık.

Diksiyonun Meslek Gruplarına Göre Kullanımı

- Uluçay, M. (2024). Diksiyon eğitiminin yabancı dil olarak Türkçe öğrenen Boşnak öğrencilerin prozodik konuşma becerileri üzerindeki etkisi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (43), 175–192.
- Vural, H. (2012). *Türk dili yazılı ve sözlü anlatım* (3. Baskı). Taşhan Kitap.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (6.Baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, C., Okur, A., Arı, G. & Yılmaz, Y. (2008). *Türkçe öğretimi*. Pegem Akademi.

EXTENDED ABSTRACT

Diction is a fundamental communication skill that enables individuals to convey their emotions, thoughts, and knowledge to others in the most effective and understandable manner. Effective diction includes various elements such as correct voice usage, emphasis, intonation, pronunciation, and fluency, all of which directly influence individuals' ability to express themselves. Particularly in professional life and social interactions, strong diction provides significant advantages and enhances the quality of communication skills. In this context, this study aims to examine the benefits of diction in professional and personal development by highlighting its role across different occupational groups. Additionally, it seeks to emphasize the necessity of incorporating diction training more extensively into professional development programs and aims to bring an academic perspective to the educational processes in this field.

In this research, a qualitative research method was employed, and the study group consisted of 20 individuals working in various professional fields. Data were collected through an interview form comprising ten open-ended questions directed at the participants, and the responses were analyzed using the descriptive analysis method. The study findings indicate that diction is a crucial factor affecting job performance depending on the nature of different professions. It has been determined that individuals in professions with high communication intensity significantly benefit from having strong diction skills, which enhance their professional competence.

The professional groups examined in this study include teachers, lawyers, police officers, and tradespeople, all of whom are engaged in communication-intensive occupations. In these professions, effective diction has been found to increase professional competency and allow individuals to present their professional

identity more effectively. Moreover, having accurate pronunciation, fluent speech, and effective intonation contributes to gaining respect in the workplace and improving persuasion skills. Additionally, individuals with strong diction skills tend to gain prestige in their work environment, deliver more effective presentations, and resolve communication-related issues more efficiently.

The impact of diction on different occupational groups varies according to the nature and requirements of the profession. Teachers utilize diction skills for effective lesson delivery, maintaining clear communication with students, and establishing authority in the classroom. Proper emphasis and intonation help students understand subjects more clearly, enhancing the teacher's influence in the classroom. Lawyers require strong oratory skills during court proceedings and when representing their clients. Accurate pronunciation, effective body language, and persuasive speech skills can significantly influence the outcome of legal cases. Police officers, being in constant communication with the public, must possess clear and comprehensible diction, especially in crisis situations. Officers who communicate effectively help establish a sense of security and ensure that commands and instructions are understood correctly. Tradespeople use the power of diction in customer relations to promote their products and services more effectively and ensure customer satisfaction. Proper expression strengthens customer loyalty and directly impacts sales.

The findings indicate that diction is not only essential for professional development but also plays a significant role in individuals' personal lives. Effective and proper speech skills boost self-confidence, strengthen social relationships, and facilitate clearer communication with others. Additionally, incorrect emphasis, unclear pronunciation, and insufficient voice modulation can lead to communication breakdowns, resulting in misunderstandings. Therefore, it has been concluded that diction training should not be limited to specific professional groups but should be regarded as a fundamental skill for all individuals.

Research findings support the idea that diction training should be provided from an early age. Accordingly, various methods such as rhetoric and effective speech courses are recommended to improve individuals' speaking abilities. The data obtained in this study suggest that diction training should be made mandatory in communication-intensive professions such as teaching, law, policing, and trade.

Furthermore, it is emphasized that diction training should be integrated into university curricula to ensure that students acquire this skill early in their education.

Another significant finding of the study is that individuals' awareness of diction varies according to their profession. Those working in communication-focused fields recognize the importance of diction in professional development and participate in various training programs to improve this skill. However, in professions where communication is relatively less intensive, awareness of diction development has been found to be lower. This finding suggests that diction training should not be restricted to specific professional groups but should be considered an essential skill across all occupational fields.

In today's professional world, effective communication skills are regarded as one of the most crucial factors enabling individuals to advance in their careers and build successful professional lives. Individuals who have received diction training perform better in job interviews, recruitment processes, and professional communication. In this regard, effective diction provides significant advantages not only in the business world but also in academic settings. For university students and academics, diction skills are critical for academic knowledge transfer and scientific presentations. In the academic sphere, effective communication strengthens knowledge sharing and enables individuals to express themselves more clearly in scientific discussions.

The widespread adoption of diction training is considered a factor that positively influences individuals' social status. Being able to express oneself effectively in public enhances self-confidence while also increasing social acceptance. Consequently, it has been concluded that diction training should not be confined solely to professional life but should also help individuals express themselves effectively in their daily lives. Additionally, integrating diction courses into the education system is expected to contribute to the development of effective communication skills from an early age.

In conclusion, this study highlights the significance of diction across different professional groups and thoroughly examines how effective diction skills contribute to individuals' professional and personal development. The ability to use diction effectively enables individuals to express themselves more clearly, establish stronger communication, and achieve greater success in both professional and personal life. Therefore, diction training should be regarded as a fundamental component of individuals' development processes. As

communication continues to gain increasing importance in today's world, emphasizing diction training is a necessity for individuals to develop effective speaking skills. Supporting this essential skill in academic, social, and professional contexts will help individuals express themselves in the most accurate and impactful manner.

Etik Komite Onayı: Bu araştırma için Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan (08.01.2025-355303) etik izin alınmıştır.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Yazarlar; bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayımlanması için eşit düzeyde katkı sağlamışlardır.

Çıkar Çatışması: Yazar(lar); bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayımlanmasına ilişkin herhangi bir potansiyel çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Finansal Destek: Yazar(lar); bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayımlanması için herhangi bir finansal destek almamıştır

Yapay Zekâ Kullanımı Bildirimi: Yazar (lar); bu makalenin araştırılması, yazarlığı ve yayımlanması için herhangi bir yapay zekâ aracından faydalanmamıştır.

Sözcük Sayısı: 8883